

simo Jacobo tacta, ostendendam aggrediar. Quo vero apertior dicendis sternatur via, cunctaque facilius percipiantur, regis imprimis scopum ac propositum, deinde vero respondendi ordinem a nobis servandum ob oculos proponam. Attente enim ac sedulo regium opus considerans, facile perpendi illuc præcipue collimare auctorem, ut fidelitatis juramentum, quod sibi a subditis suis exhiberi novissime instituit, totis conatibus tueatur. Et ideo tam Pontificia rescripta, quam Illustrissimi Cardinalis Belarminilitteras ad Archipresbyterum impugnare conatus est. Postea vero responso de his rebus accepto, lacessitus rex, præfationem ad omnes christiani orbis principes suæ Apologiæ adjunxit, in qua contra Pontificem Summum tanquam contra communem hostem, et juris ac potestatis regis usurpatorem, illos nititur irritare, et ad generalem ab Ecclesia Romana defectionem commovere. tum spe majoris libertatis et potestatis excellentioris illos alliciendo, tum etiam timorem incutiendo, ne dum nimia (ut ait) et indulgenti lenitate Pontificiam dignitatem in immensum crescere sinunt, regius splendor vel penitus deleatur, vel saltem plus æquo obnubiletur. Et ne bellum hoc in Christi Vicarium movere existimetur, eo progressus est, ut Pontificem, non Christi defensorem, sed ipsum esse Antichristum persuadere molitur. Ac denique ne veri Ecclesiæ filii, insignem admirati novitatem, eam detestentur, semetipsum ipsius catholicæ fidei defensorem nominat ac profitetur, ut hac ratione, secta, quam defendit, non hæresis, sed sola cum Romano Pontifice discordia esse videatur. Addit denique fidei suæ explicatam confessionem, qua persuadere nititur, primitivæ et antiquæ fidei inhærere, solumque (ut loquitur) novos ac nuperos fidei articulos ab Ecclesia Romana inventos abnegare.

3. Quo ordine sint impugnanda.—Ut igitur debito doctrinæ ordine procedamus, qui tum claritati, tum etiam utilitati quam in hoc opere intendimus, inseruiat, illud in sex libros distinguemus, qui prædictis punctis, mutato tantum ordine, respondebunt. In primis enim ostendam schisma illud, quod vel ipse rex suo in libello non inficiatur, nullatenus ab hæresi et infidelitate fidei vere catholicæ prorsus opposita, excusari posse; ac subinde usurpatum a Serenissimo rege defensoris catholicæ fidei titulum, non solum esse sine fundamento assumptum, verum etiam esse rei, quam profiteatur, plane contrarium. A quo titulo initium dicendi sumimus, non tantum quia fronti regii

operis præfixus, statim in admirationem rapit, sed etiam quia nobis ansam exhibiturus est aliqua stabilendi principia, ex quibus Anglicanam sectam veræ Christi fidei fundamenta non habere facile concludi possit, et in hoc primum librum insumemus. In secundo vero, omnes articulos Romanæ fidei, quos Rex oppugnat, antiquos et catholicos esse, oppositosque sine aperta hæresi defendi non posse probabimus. Tertius deinde subsequetur liber, qui Summi Pontificis jus atque primatum pro nostris viribus tueatur. Non quod omnia, quæ de illius excellenti dignitate ac potestate dici poterant, persecuta censeam (sic enim in immensum cresceret opus), sed solum ut ostendam Romanum Pontificem temporalium regum potestatem non usurpasse, sed supremi tantum sacerdotis dignitatem, a qua (ut inquit Hieronymus,) Ecclesiæ salus pendet, vindicasse, suumque jus, contra quod portæ inferi nec prævaluerunt, neque unquam prævalerunt, conservasse. Et quoniam sæpius rex in illa Præfatione de clericorum exemptione a temporali potestate, et jurisdictione laicorum, maxime conqueritur, et tertiam subditorum partem (ut ait) temporalibus regibus ademptam esse deplorat, ideo quartum addemus librum, in quo jus immunitatis personarum ecclesiasticarum demonstramus. In quinto deinde libro, non solum conjecturas omnes, quæ de Antichristo afferuntur, esse levissimas, verum etiam Antichristum Sedis Apostolicæ destructionem maxime moliturum, evincere conabimur. Sicque illis potius nomen illud convenire, qui ita sedulo Antichristi præripiunt officium. Nam, ut dixit Hieronymus ad Damasum, epist. 5: Quicumque tecum non colligit, spargit, hoc est, qui Christi non est, Antichristi est; et ut ait Bernardus, epist. 124 ad Hildebertum, Turonens. Episcopum, loquens de Innocentio Papa: Qui Dei sunt, libenter junguntur ei; qui autem ex adverso stat, aut Antichristi est, aut Antichristus. In sexto denique libro circa fidelitatis juramentum, breviter ostendemus quid in rege exigente sit injustitiæ et injuriæ in Apostolicam Sedem, quidque in illis subditis illud præstantibus, perjurii, vel infidelitatis involvat, diligentius explicabimus.

4. Methodus servanda.—Denique in procedendi et disputandi modo, stylum et scholasticam methodum tanquam mihi familiarem, et ipsa consuetudine quasi factam connaturalem, non omitam, etiamsi hominibus a nobis in fide dis-

¹ Hieronymus contra Luciferan.

sentientibus minus grata esse soleat; fortasse quia ad veritatem e tenebris eruendam aptissima est, et ad impugnandos errores efficacissima. Et idcirco quamvis testimoniis divinarum Scripturarum, Conciliorum et Patrum nobis præcipue sit utendum, nihilominus rationum pondera expendemus, et quantum in nobis fuerit, earum vim et efficaciam urgebimus, easque non solum ex prædictis fidei fundamentis,

sed etiam ex ipso naturæ lumine, prout occasio postulaverit, colligemus; non quod illis sacrosanctæ nostræ religionis mysteria, quibus defendantur, indigeant, sed quod ostendere non obscure possint, quam longe ab omni prudentia et a ratione ipsa discedant, qui ab Ecclesia Catholica Romana in rebus ad salutem pertinentibus dissentire, seque ab illa segregare non verentur.

INDEX CAPITUM LIBRI PRIMI

QUANTUM ANGLICANA SEGTA A FIDE CATHOLICA DISSIDEAT.

- CAP. I. De fidei catholicæ progressu, et statu Anglicanæ gentis a prima ejus conversione usque ad præsentia tempora.
- CAP. II. Sectam Anglicanam a fide vera discessisse.
- CAP. III. Ecclesiam Christi non posse veram fidem amittere ostenditur, et ratio facta roboratur.
- CAP. IV. Non posse Catholicam Ecclesiam etiam per ignorantiam in rebus fidei errare.
- CAP. V. Romanam Ecclesiam eandem fidei stabilitatem habere quam Catholica, ostenditur, et adversariorum evasioni occurritur.
- CAP. VI. Stabilitas fidei et Ecclesiæ Romanæ traditione ostenditur.
- CAP. VII. Excluditur tertia evasio hæreticorum, quam per distinctionem Ecclesiæ visibilis et invisibilis con-
fingunt.
- CAP. VIII. Occurritur adversariorum objectionibus, et quo sensu Ecclesia visibilis sit, exponitur.
- CAP. IX. Regem Angliæ, cum nec Scripturam integram, nec verbum Dei non scriptum admittat, fidei vere christianæ defensorem non esse ostenditur.
- CAP. X. Ex fundamento et ratione credendi regis Angliæ, ipsum non esse fidei vere christianæ defensorem ostenditur.
- CAP. XI. Veræ fidei christianæ fundamentum non esse in privato spiritu ponendum.
- CAP. XII. Ex nomine (Catholicæ) Anglicanæ sectam fidem catholicam non esse ostenditur.
- CAP. XIII. Objectionibus contra doctrinam superioris capituli occurritur.
- CAP. XIV. Ex ratione catholici nominis, discursus capituli præcedentis confirmatur.
- CAP. XV. Catholicam dici Ecclesiam, quia per totum orbem diffusa est ostenditur, et hæreticis occurritur.
- CAP. XVI. Quomodo verum sit Ecclesiam Catholicam per totum orbem diffusam.

- CAP. XVII. *In Anglicano schismate fidem apostolicam non esse.*
- CAP. XVIII. *Objectioni contra doctrinam superioris capitis occurritur.*
- CAP. XIX. *Sectam Anglicanam nullius antiqui Martyris sanguine decoratam, sed potius damnatam esse ostenditur.*
- CAP. XX. *Veros nostrorum temporum Martyres non Anglicanam sectam, sed Romanam fidem illustrasse.*
- CAP. XXI. *Anglicanam sectam vel propter solam schismatis turpitudinem detestabilem esse.*
- CAP. XXII. *Anglicanum schisma in manifestam hæresim et apostaticam doctrinam transiisse.*
- CAP. XXIII. *Anglicanum schisma pertinaciter sectantes, neque ab hæresi, neque ab hæreticorum nota excusari posse.*
- CAP. XXIV. *Rationes, quibus rex hæretici maculam fugere studet, refelluntur.*
- CAP. XXV. *Immerito Anglicanam sectam, fidem suam et Ecclesiæ auctoritatem ad quingentesimum Christi annum limitare.*
- Summa et conclusio totius libri, cum apostrophe ad Angliæ regem.*

LIBER PRIMUS

QUANTUM ANGLICANA SECTA

A DOCTRINA CATHOLICA DISSIDEAT.

Scopus auctoris. — Duo modi ostendendi errorem sectæ Anglicanæ proponuntur. — Proposui demonstrare titulum defensoris fidei catholicæ, quem Serenissimus Jacobus sibi arrogat, ejusdem factis esse contrarium. Hoc enim necessarium duxi, tum propter Catholicos homines, qui sub illius ditione commorantur, ne fortasse illo specioso titulo decipi contingat; tum propter reliquos, qui ejusdem cum illo sunt opinionis, ut illius, in qua manifeste versantur, hæresis moneantur, et, si fieri potest, convincantur. Hic enim est hujus nostri laboris scopus, quem si, Deo juvante, consequi potuerimus, profecto titulum illum vanum esse, et sine re, caputque et protectorem hujus schismatis, Catholicæ fidei adversarium esse, non defensorem, evidens fiet. Duobus autem modis errorem illius sectæ demonstrare possumus: prius generatim ostendo,

in illa veræ fidei fundamentum, et certam ac infallibilem credendi regulam non esse; monstrando deinde singulos ejus errores, quos, rex ipse profitetur, clarissimis argumentis, et certissimis testimoniis confutando. In hoc ergo libro priorem inchoamus viam, in qua non possumus aptius initium sumere, quam statim ante Anglorum oculos proponendo felicem statum veræ ac catholicæ fidei, quo ante exortum schisma fruebantur. Et idcirco operæ pretium duxi, in primo hujus libri capite de progressu regni Angliæ in christiana religione ab eo tempore, in quo illius lumen accepit, usque ad præsentem diem pauca præmittere.

Nam sicut in moralibus rebus, facti (ut jurisperiti loquuntur) cognitio, ad ferendum de jure judicium, imprimis solet esse necessaria, ita in præsentia causa antiquioris fidei cogni-

tionem, tum ad intelligendam erroris causam et originem, tum etiam ad illius repugnantiam et oppositionem cum fide catholica perspicendam, necessariam esse judicamus. Si quidem, Cypriano teste, ep. 74, apud religiosas et simplices mentes hæc est compendiosa ratio errorem deponendi, inveniendique, et erudiendi veritatem: Nam si ad divinæ traditionis caput et originem revertamur, cessat error humanus, et sacramentorum caelestium ratione perspecta, quidquid sub caligine ac nube tenebrarum obscurum latebat, in lucem veritatis aperitur. Si canalis aquam ducens, qui copiose prius et largiter profluebat, subito deficiat, nonne ad fontem pergitur, ut illic deflectionum ratio noscatur, utrum ne, arescentibus venis, in capite unda siccaverit, an vero integra inde et plena procurrens in medio itinere destiterit? Quod Cypriani consilium maxime collaudans August., lib. 5 de Bapt., c. 26, concludit, optimum esse, et sine dubitatione faciendum. Tantorum ergo Patrum vestigiis insistentes, rem aggrediamur.

CAPUT I.

DE FIDEI CATHOLICÆ PROGRESSU, ET STATU ANGLICANÆ GENTIS A PRIMA EJUS CONVERSIONE USQUE AD PRÆSENTIA TEMPORA.

1. *Fides Catholica cœpit in Anglia ab ortu Evangelii. — Gildas ille, cognomento sapiens, de excidio Britanniae (quem Polydorus Virgilius, Beda, et alii sequuntur), Britanniam jam inde ab initio orti Evangelii Christianam recepisse religionem testatur; quam rem Polidorus, lib. 2 Historiæ Anglicanæ, sic accidisse describit: Cum Joseph ille, qui teste Matthæo Evangelista, ab Arimathia civitate oriundus, Christi corpus sepeliverat, sive casu, sive consilio, ita volente Deo, cum non parco comitatu in Britanniam venit; ubi tam ipse, quam ejus socii, cum de Evangelio prædicarent, atque dogma Christi sedulo docerent, multi per hæc ad veram pietatem traducti, salutiferaque fruge baptizati sunt.*

2. *Aucta est tempore Eleutherii Papæ. — Eandem postea insulam confirmavit, vel iterum prius ad fidem reduxit Eleutherius, Ponti-*

¹ Cardin. Baron., anno 35, num. 5, ex Manuscriptis historiæ Anglicanæ quæ in Vaticano habetur.

² Baron., anno Christi 183, ex lib. de Roman. Pontif., Martyrolog. et aliis.

fex Romanus a Petro duodecimus, teste Beda, lib. 1, c. 4: Misit ad eum Lucius, Britannorum rex, Epistolam, obsecrans ut per ejus mandatum Christianus efficeretur, et mox piæ postulationis consecutus est effectum; susceptamque fidem usque in tempora Diocletiani principis inviolatam, integramque servabant. Nam deinde (teste Gilda, et ex eo Polidoro supra) ob immanitatem persecutionis, religio ita refrigerat, ut sit pene extincta.

3. *Gregorii tempore iterum restituta. — Tandem vero (divina afflante gratia) anno Christi Domini 590, Mauritii imperatoris anno 11, Gregorius Papa primus, missis in Britanniam Augustino et Mellito, Rege Cantii Ethelberto eorum prædicatione converso, et salutari baptismatis fonte abluto, eandem idolis servientem insulam restituit Christo. Cujus ultimæ a Romana Sede provenientis conversionis causam, modum, ordinem, et progressum fusius prosequuntur ipsemet Gregor., lib. 5, epist. 10, 58 et 59, et lib. 7, epist. 112, indict. 2; Beda supra, cap. 23; Joan. Diacon., in Vita Gregorii, lib. 2, c. 34; Baron., anno Christi 596, n. 9, 10, 11, 12, 13 et 14, et alii, quamvis nonnulla sit in annis computandis discordia, quæ ad præsens institutum nihil refert.*

4. *Usque ad Henrici tempora duravit. — A prædicto vero tempore usque ad annum Domini 1534, et decimum quintum fere annum Henrici regis, ejus nominis VIII, per annos circiter mille, prout ex Anglorum liquet analibus, non alia viguit apud illos religio, præter illam, quam in hodiernum usque diem communiter vocitant Antiquam, Catholicam inquam Romanam. Adde, quod et ipsemet Henricus VIII, in hoc usque tempus adeo Sedi Apostolicæ fuit devotus, ut in ejus, fideique Romanæ defensionem, justum adversus Lutherum tunc in Petri sedem debacchantem composuerit librum, quem Leoni X, Christi tunc in terris Vicario (ut habetur in ipsa ejusdem Pontificis ad eundem etiam regem Henricum constitutione 45), examinandum, et auctoritate apostolica approbandum misit. Ubi dum septem asserit Sacramenta, art. 2, sic Romanæ Sedis propugnare conatur auctoritatem: Negare Lutherus non potest, quin omnis Ecclesia fidelium sacrosanctam Sedem Romanam velut matrem, primatemque recognoscat ac veneretur, quæcumque saltem neque locorum distantia, neque periculis interjacentibus prohibetur accessu: quanquam si vera dicant, qui ex India quoque veniunt huc, Indi*

etiam ipsi, tot terrarum, tot marium, tot solitudinum plagis disjuncti, Romano tamen se Pontifici submitunt. Ergo si tantam, ac tam late fusam potestatem, neque Dei jussu Pontifex, neque hominum voluntate consecutus est, sed sua sibi vi vindicavit, dicat, velim, Lutherus, quando in tantæ ditionis erupit possessionem; non potest obscurum esse initium tam immensæ potentiae, præsertim si intra hominum memoriam nata sit.

5. *Henrici VIII lapsus.*—Hæc scripsit rex ille, quo tempore fuit Romanæ Ecclesiæ addictissimus. Postea vero, nimio Annæ Bolenæ flagrans amore, a Sede Apostolica facultate, quam sæpius petierat, non obtenta, et legitima sua uxore Catherina Catholicorum Hispaniæ regum filia repudiata, prædictam Annam, omni reclamante jure, duxit uxorem. Qui, ut impunius (ut sibi videbatur) faceret, seipsum Ecclesiæ Anglicanæ caput constituens, et ab omnibus haberi, dicique decernens, vero Christi in terris Vicario denegavit auctoritatem. Hæc basis, hoc fundamentum, et origo novi nati in Anglia Evangelii. Neque ipsi diffitentur aut erubescunt Protestantes, ut vulgatum est in illius temporis historiis¹.

6. *Sub Eduardo Zuingliana secta introducitur.*—Post ejusmodi vero illius Ecclesiæ caput ex turpissimis principiis obortum, anno Dominicæ incarnationis 1546, aliud non minus firmum, et regimini ecclesiastico aptum (puer nempe novem annorum, Eduard. VI) utrumque moderaturum corpus, spirituale et temporale, ipse licet alterius indigens regimine, successit. Quem etsi pater in fide catholica (uno dempto primatus Ecclesiæ titulo) educari jusserat, hoc tamen spreto Henrici regis mandato, Zuinglianam Henrico omnium maxime exosam amplexatus est sectam, Pontificiamque exercuit auctoritatem, eo quod (ut in illius rescripto quodam legitur) *omnis juris dicendi auctoritas, atque etiam jurisdictio omnimoda, tam illa, quæ ecclesiastica dicitur, quam secularis, a regia potestate velut a supremo capite manat.* Cum plurimæ igitur innovationes per totum fere septennium fierent, Regius tandem juvenis pridie nonas Julii, ætatis suæ anno 16, regni vero 7, e vivis excessit, eoque extincto, et ipsa itidem Zuingliana secta in Anglia pene extincta est.

¹ Surius, in Historia nostri temporis. Cochleus in Historia Lutheri. Mauritius Canneus in historia de Martyrio Carthusianorum.

7. *Sub Maria fides restituitur.*—Subsecutum est etenim felicissimum illud regnum Mariæ, lectissimæ pariter ac religiosissimæ in omnibus feminæ, quæ post obtentam cœlesti auxilio inexpectatam ab inimicis victoriam, sua sola pietate et religione mota, primatus titulum a patre et fratre usurpatum respuit, et e stylo regio delevit, pristinamque quam semper professa fuerat, catholicam religionem, divina mirifice cooperante potentia, Pontificis interposita auctoritate, per omne suum regnum restituit. Sed ob patris vel subditorum peccata, hoc tanto Romanæ fidei publicæ professionis bono, præclarissimæ reginæ morte, post quinquennium et quatuor menses, privata est Anglia.

8. *Elisabetha Calvinianam sectam in regnum iniecit.*—Mariæ in regno successit Elisabetha, tertia Henrici soboles, non vero in pietate ac religione. Nam pro catholica, Calvinianæ sectæ formam statim in regnum induxit. Et quamvis in primo Parlamento non fore caput Ecclesiæ appellandam visum fuerit, quia Calvinio nomen illud in patre displicuerat, nihilominus supremæ gubernatricis Anglicanæ Ecclesiæ (quod in idem recidit) sibi nomen assumpsit, subditosque ad illud solemnem juramentum confirmandum compulsi, multisque legibus in variis comitiis editis, omnimodam in spiritualibus potestatem regio scepro annexam esse voluit, decrevit, ac declaravit. Et in hoc statu ac professione religionis, quamdiu Elisabetha vixit, Anglia perseveravit.

9. *Status Angliæ sub Jacobo.*—Illa vero demortua, Serenissimus Jacobus reginæ Scotiæ Mariæ filius, et in regno hæres, sceptrum etiam Anglicani regni consecutus est, neque hoc suo jure contentus, simul cum illo primatum cum suprema spirituali potestate in universam Britanniam usurpavit, sectam autem vel Calvinianam, vel parum ab ea diversam profitetur, et a suis subditis totis conatibus recipi et observari studet. Et nihilominus semetipsum non solum Catholicum, sed etiam fidei vere christianæ, catholicæ, et apostolicæ defensorem et propagatorem profitetur. Quantum vero titulus hic a veritate aberret, quantumque facta verbis contraria sint, videndum superest.

CAPUT II.

SECTAM ANGLICANAM A FIDE VERA DISCESSISSE.

1. *Dilemma efficax proponitur.*—Prior pars dilemmatis ostenditur. — Assertionem hanc

evidenti consecutione ex narratione, et rerum mutatione in superiori capite proposita, in hunc modum colligo. Interrogo enim an fides illa, quam per Augustinum, et alios verbi Dei ministros, a Gregorio missos Anglia recepit, et usque ad Henricum VIII retinuit, vera fuerit necne. Nam quidquid horum eligatur, facile, ut existimo, convincemus, eam, quam nunc rex Angliæ profitetur, fidem vere Christianam non esse. Argumentum hoc sumere mihi videor ex Augustino, lib. 2 contra ep. Gaudent., c. 7, ubi Donatistas sic urget: *Dic mihi utrum eo tempore Ecclesia, quando secundum vos, omnium criminum reos recipiebat, etc., malorum contagione perierat, an non perierat, etc., et infra: Responde, utrum Ecclesia perierit, an non perierit? Elige quod putaveris: si jam tunc perierat, Donatum quæ peperit? Si autem tot in eam sine baptismo (utique secundo) aggregatis perire non potuit, responde, quæso, ut ab ea se tanquam malorum communione devitans, pars Donati separaret, quæ dementia persuasit?* Simili enim modo interrogamus: vel tempore Gregorii Ecclesia perierat, vel non perierat. Si perierat, Anglicanam Ecclesiam quæ genuit? Si non perierat, ut ab ea se Anglia sub Henrico separaret, quæ dementia persuasit, aut quomodo potest catholica esse, quæ in separatione ab Henrico facta perseverat? Nam imprimis si antiqua illa fides vera fuit, defectio ab illa repugnans est et contraria veræ fidei; at vero secta quam nunc Anglia profitetur, nihil aliud est quam defectio, seu rebellio quædam ab illa fide; quomodo ergo potest vera fides dici aut reputari? *Quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate? aut quæ societas lucis ad tenebras? quæ autem conventio Christi ad Belial? aut quæ pars fidei cum infideli?* Fieri enim non potest, ut contraria simul in idem convenient: defectio autem a vera fide contraria est ipsi fidei christianæ; ergo non potest secta, introducta per defectionem a christiana fide, ejusdem nomen, nedum veritatem usurpare. Etenim divina fides, qualis christiana est, mutari non potest, neque inconstantiam pati: nam Deus, in cuius veritate nititur, seipsum negare non potest, vel (quod perinde esset) quod semel dixit retractare; ergo secta, quæ per defectionem a divina et catholica fide introducta est, non potest esse divina fides, sed humana inventio, vanaque opinio.

¹ 2 Ad Cor. 6.

2. Atque hunc discursum confirmat egregie reprehensio Pauli, quæ non minus in Anglos quam in Galatas convenit: *Miror quod sic tam cito transferimini ab eo qui vos vocavit in gratiam Christi, in aliud Evangelium, quod non est aliud, nisi sunt aliqui, qui vos conturbant, et volunt convertere Evangelium Christi;* id est (exponente Chrysostomo) *sunt aliqui, qui mentis vestræ obtutum opinionibus suis turbant, et subvertere volunt Christi Evangelium, quod unicum est, et præter illud non potest esse aliud.* Ergo omnis doctrina, quæ ab illo unico Evangelio deficit, humana opinio est, et secta veritati divinæ contraria. Nomine enim *Evangelii*, ut exposuit August., lib. 3 cont. litter. Petil., c. 6, omnem catholicam doctrinam Paulus comprehendit, de qua subjungit: *Licet nos, aut Angelus de cælo evangelizet vobis præter id quod evangelizavimus vobis, anathema sit.* Quod iterum statim repetit, *ut fidei Catholicæ firmitatem et stabilitatem exaggeraret*, ait Hieronymus; *quia si fieri posset ut Apostoli et Angeli mutarentur, tamen non esset ab eo, quod semel acceptum fuerat, recedendum;* et latissime Lirinens., cap. integro 12, ubi inter alia inquit: *Tremenda districtio, propter adserendam primæ fidei tenacitatem, nec sibi, nec cæteris copostolis pepercisse. Parum est, etiam si Angelus, etc.* Igitur si prior doctrina Anglis prædicata, et ab eis fideliter recepta, divina fuit, defectio ab illa non potest esse translatio in aliam fidem veram, sed potius est fidei perversio et conturbatio.

3. *Qui negat aliquid fidei totam subvertit.*—Advertitque eleganter Hieronymus (quod maxime pro sequenti doctrina considerandum est) hæc dici a Paulo, de his qui in eundem credebant Deum, et easdem Scripturas habebant, proprio tamen spiritu eas interpretabantur, et ita Evangelium novum introduce-re, seu mutare, antiquare, et in aliud convertere conabantur: *Sed non valent* (ait Hieronymus) *quia hujusmodi naturæ est, ut non possit aliud esse quam verum est.* Et subjungit: *Omnis, qui Evangelium alio interpretatur spiritu et mente, quam scriptum est, credentes turbat, et convertit Evangelium Christi, ut quod in facie est, post tergum faciat, et ea, quæ post tergum sunt, vertat in faciem.* Chrysostomus tandem, divino quidem, ut apparet, spiritu motus, quasi præsentem schismatis causam, et Ecclesiæ Anglicanæ statum

¹ Ad Galatas 1.